

משא מואב מבפנים החוצה

שאלות עיון בפרקים ט"ו-ט"ז

א. פרקים ט"ו – ט"ז עוסקים בנבואת פורענות ובעיקר קינה עמוקה על מואב סגנון דברי הנביא בנבואות אלה הוא מורכב.

לימדו פרקים ט"ו-ט"ז בעזרת מצודת דוד ובעזרת רש"י

ב. השוו את פירקנו לנבואת ירמיה על מואב בפרק מ"ח בירמיה מה שווה ושוונה בין נבואות מואב.

ג. מדוע הצער הגדול על מואב? מה חטאה מואב שנענשה באופן כה חמור? מה היחס בין חטאה של מואב, ובין העונש המושת עליה וצערם של הנביאים עליה?

יא. על כן מעי למואב וגו'. ראה מה בין נביאי ישראל לנביאי האומות (בלעם הרשע), נביאי ישראל מזהירין את האומות על העברות וכו', ונביאים שהעמיד מן האומות נותנים פרצה לאבד את הבריות מן העולם הבא [שהשיאן לזנות], ולא עוד, אלא כל הנביאים (מנביאי ישראל) היו במדת רחמים על ישראל ועל אומות העולם, שכן ישעיה אומר על כן מעי למואב ככנור יהמו וגו', וכן יחזקאל אומר (יחזקאל כ"ז ב') "בן אדם שא על צר קינה", ונביאי אומות העולם היו במדת אכזריות, שזה (בלעם הרשע) עמד לעקר אומה שלמה חנם על לא דבר, לכך נכתבה פרשת בלעם, להודיע למה סילק הקב"ה רוח הקודש מאומות העולם, שזה (בלעם הרשע) עמד מהם, וראה מה עשה יב).

(תנחומא בלק א', ילקו"ש ח"א רמז תשס"ה, וראה במדבר רבה כ' א')

2

יד. בשלש שנים כשני שכיר ונקלה כבוד מואב וגו'. שטף עמונים ומואבים שהיו מסייעין אותו כשצר על שמרון שלש שנים, לקיים מה שנאמר ועתה דבר ה' לאמר בשלש שנים כשני שכיר וגו' יג).

(סדר עולם רבה פרק כ"ג, ילקו"ש ח"ב רמז רל"ו, וראה בתוספות מס' סוטה ט' א' ד"ה מנימין וכו')

3

ה'. לקרב את הפרענות להם : בשלש שנים כשני שכיר. כשכיל שלש שנים שסייעו את סנחריב כשצר על שמרון ועזרוהו בלי בלע כאלו היו לו שכירי לפיכך ונקלה כבוד מואב בין שאר כל המוני של סנחריב שסייעו כשני מתוך אותו החיל וילך לו וכן מפורש בסדר עולם שטף עמוני' ומואבים שהיו מסייעין אותם כשצר על שמרון שלש שנים לקיים מה שנאמר שלש שנים כשני שכיר וגו'. ועוד יש לפרש שלש שנים כשני שכיר שלש שנים נגזרו עליכם לאורך זמן אבל מלומדים יהיו ולא תאחר עוד הפרענות כאשר ידקק השכיר כשני שכירותו ללמאם: ונקלה כבוד מואב. כשני כל המון סנחריב הרב: ושאר. פליטה הנשאר למואב: סעט מזוער. תהיה: לוא כביר. לי רוב:

4

משא מואב וגו'. ארבעה דברים טובים היו ללוט בעבור אברם וכו', וכנגדן היו בניו צריכים לפרוע לנו טובות, לא דיין שלא פרעו לנו טובות אלא רעות, הדא הוא דכתיב (במדבר כ"ב ה' ו') "וישלח מלאכים אל בלעם בן בעור וגו', ועתה לכה נא ארה לי את העם", וכו' (וחשיב שם עוד שלשה חטאים), ונכתב חטא שלהם [ששכרו את בלעם לקלל את ישראל] בארבעה מקומות, (דברים כ"ג ד-ה) "לא יבא עמוני ומואבי וגו' על דבר אשר לא קדמו אתכם בלחם ובמים", וכו', עמדו ארבעה נביאים וחתמו גזר דינם [מה שיהיה באחריהם], אלו הם, ישעיה, ירמיה, צפניה, יחזקאל, ישעיה אומר, משא מואב כי בלי' שודד ער מואב נדמה כי בלי' שודד קיר מואב נדמה א' וכו'.

(בראשית רבה מ"א ד', איכה רבתי א' מ', ילקו"ש ח"א רמז ע', ח"ב רמז מ"ב)

5

ז. (ז) על כן יתרה עשה. על אשר יתרה עשה חבא עליו הפורענות הזה שהיו כפויי עובה שהרי בכמה מקומות עמד אברהם ללוט בלאתו מהרן ובלכתו למצרים ובזכותו שולח מתוך ההפכה ונלחם עליו עם אמרפל והצריעו והיה להם לגמול טובה לזרעו והם היו מונים אותם כשהגלה סנחריב לראובני ולגדי והיו ישראל בזכים בא וזהו שמתאוננים והוא אהם מתאוננים והלא לבית אביכם אתם הולכים אברהם אביכם לא מעבר הנהר בא וזהו שנאמר (צפניה ב') שמעתי חרפת מואב וגדופי בני עמון ועוד שסייעו את סנחריב שלש שנים שצר על שמרון הוא שנאמר (לקמן ט"ז) בשלש שנים כשני שכיר ונקלה כל כבוד מואב: ופקדהם. ת"י ותחומיהו דעל ימא מערבא יתנסיב והוא ל' מינוי כמו (במדבר ד') ופקודת אלעזר בן אהרן הבהן כלומר ארצם שפקדתם עליה חלקה מהם: על נחש

והנראה אלי כי הכתוב הרתיק שני האחים האלה שהיו גמולי חסד מאברהם שהציל אביהם ואמם מן החרב והשבי⁵⁴, ובזכותו שלחם השם מתוך ההפכה⁵⁵, והיו חייבין לעשות טובה עם ישראל והם עשו עמהם רעה, האחד שכר עליו בלעם בן בעור והם המואבים*, והאחד לא קדם אותו בלחם ובמים כאשר קרבו למולו כמו שכתוב, אתה עובר היום את גבול מואב את ער וקרבת מול בני עמון⁵⁶.

ועל דרך הפשט טעם לא תדרוש שלומם וטובתם. כאומר

אע"פ שהם בני משפחתכם ואברהם אביכם אהב את אביהם כאח לו יונק שדי אמו⁷⁹, לא תהיו אתם לו כאחים דורשי שלום וטובה, כי הם הפרו ברית אחזה⁸⁰, ותהיה מופרת לעולם. והנה השם שמר לבני לוט זכות אביהם שליוה את נביאו בדרך אשר שלחו ה'⁸¹, ולכך הנחילם מנחלת אברהם* והעניש את בניו בחטאם שלא ידבקו בישראל, וכן המצרים הרחיקם שלשה דורות מפני רשעם אשר עשו עמנו רעות רבות וצרות⁸², אבל לא יתעב אותם לעולם בעבור שהיינו גרים בארצם ונמלטנו עמהם בימי הרעב בכבוד שעשו לאבינו והמליכו עליהם ממנו קצין ומושל, וכן עשה עם אדום שמר להם זכות אבות שהיו מזרע קדש⁸³, והרחיקם שלשה דורות בעבור שיצאו לקראתינו בחרב ולא זכרו ברית אחים⁸⁴. והקבלה מן רבותינו⁸⁵ כי אין דור שלישי מימי משה, אבל כאשר יתגייר אחד מהם יבא הדור השלישי שלו בקהל ה':

השם יתן

8

מד. האמת היא תכונתם של ישראל, מפני שנשמחם עלתה במחשבה הקדומה, והם שואבים את ציורם מקודם שנברא העולם ונתגשם, ואז כח השקר עדיין לא החשיך את המציאות. אבל העמים נוטלים את ציוריהם מן העולם המוחשי, שמתהפך אצלם לרעיון, וההגבלה כבר היא מחושכת מן השקר. ומתוך כך כח הדיבור הישראלי הוא בא ממקור המחשבה האצילית, ופועל את פעולתו במציאות, וכח הדיבור הנכרי הוא רק מצייר את המציאות. ומתוך שאפשרות הציור של הרוממות מעל לכל מוגבל ומצוייר, שהוא המבא להכרה האלהית המוחלטה בטהרתה, היא נחלת ישראל, ואינה נתונה לכל גוי, נאמר רק בישראל ד' בדד ינחנו ואין עמו אל נכר. ואין בני נח מוזהרים על השיתוף, מה שהוא מנוע מתפיסת ציורם וכחם הנפשי. ועמון ומואב, כשטפלו שקר על הכרובים, אמרו, ישראל הללו שברכתם ברכה יעסקו בדברים הללו, הודו על חוסן הדיבור של ישראל. ואשים דברי בפוך ובצל ידי כיסיתוך.

קב"ה